

Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset turvattiin ensi vuodeksi – pitkän aikavälin suunnitelma puuttuu

SOSTE suosittelee:

- Tarvitaan kestävä suunnitelma siitä, miten järjestöjen toimintaedellytykset 2020-luvulla varmistetaan. Suunnitelma on laadittava vastuuministeriöiden ja keskeisten järjestötoimijoiden yhteistyönä.
- Rahoitusvajetta on kompensoitava avustuksensaajille tasapuolisin keinoin.
- Rahapelituottojen alenemaa voidaan paikata myös siirtämällä lähellä julkista toimintaa olevia avustuskohteita valtion budjettirahoituksen piiriin.
- Veikkauksen kanavointikykyä ja mahdollisuutta tehdä vastuullista liiketoimintaa on vahvistettava.

Suomen hallituksen 16.9.2020 julkaiseman budjettiriihen tuloksena terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävään kansalaisjärjestötoimintaan esitetään vuodelle 2021 yhteensä 362 miljoonan euron määrärahaa. Hallituksen talousarvioesitys turvaa vuoden 2021 välttämättömän toiminnan. Jotta Suomessa pystytään jatkossakin varmistamaan kansalaisjärjestötoiminnan riittävät toimintaedellytykset, tarvitaan pidemmän aikavälin suunnitelma. Nyt tehdyillä päätöksillä ei ongelmaa ratkaistu, sitä vain siirrettiin.

Tasapuolinen kompensointi ei toteutunut

Rahapelituottojen edunsaajien kompensoinnissa sosiaali- ja terveysalan järjestöjä kohdeltiin eri tavoin kuin muita toimialoja. Isoin osa sosiaali- ja terveysalan järjestöille suunnatusta kompensoinnista (114,8 miljoonaa euroa) otettiin RAY:n toiminnan aikana syntyneistä jakamattomista varoista. Varoista, jotka merkittiin vuonna 2016 uuden Veikkaus Oy:n perustamisen yhteydessä käytettäväksi sosiaali- ja terveysjärjestöjen ylimääräisiin avustuksiin seuraavan 10 vuoden aikana. Rahastoja on tähän saakka käytetty muun muassa nuorten työllistämiseen, mikä ei jatkossa ole samalla tavalla mahdollista. Muille sektoreille rahapelituottojen vaje kompensoitiin suoraan budjetista.

Arpajaisveron laskun myötä syntynyt 80 miljoonan euron kompensointi jakautui edunsaajille jakosuhdelain mukaisesti. Siitä sosiaali- ja terveysjärjestöjen osuus on vuonna 2021 noin 34 miljoonaa euroa. Veikkauksen tuottojen lasku jatkuu myös tulevina vuosina, joten arpajaisveron tasoa tulee tarkastella myös tulevina vuosina. Se on tasapuolinen tapa kompensoida tuottojen laskua edunsaajille.

Rahoituksen turvaamiseksi on myös tarkasteltava mahdollisuutta siirtää budjettirahoituksen piiriin lähellä julkista toimintaa olevia avustuskohteita. Lisäksi pikaisella aikataululla on valmisteltava konkreettisia päätöksiä järjestöille jaettavien avustusten käytön joustavuudesta ja byrokratian keventämisestä samalla turvaten järjestöjen toiminnan autonomisuus.

Arpajaislain valmistelu sai vauhtia

Veikkaus Oy:n toimia vastuullisuuden lisäämisessä on tuettava ja jatkettava. Tähän budjettiriihen kirjaukset antavat hyvin eväitä. Pelaajien tunnistautumisen pakollisuus ja riskipelaajien tunnistaminen ovat hyviä askeleita.

Myös kanavointikykyisen yksinoikeusjärjestelmän vahvistamiseen saatiin ratkaisuja, kuten rahansiirtojen estot ulkomaisille peliyhtiöille. Tämän rinnalla Veikkaus tarvitsee myös mahdollisuuksia vastuulliseen liiketoiminnan kehittämiseen.

Arpajaislain uudistukseen tarvitaan nyt vauhtia ja määrätietoista sovittujen toimenpiteiden toteuttamista. Järjestöjen rahoituksen turvaamiseksi se on silti hidas tie, eikä vastaa tarpeeseen saada pitkän aikavälin suunnitelma siitä, miten järjestöjen toiminta turvataan 2020-luvulla.

Lisätietoja

Vertti Kiukas, pääsihteeri, +358 40 592 4287, vertti.kiukas@soste.fi

Riitta Kittilä, järjestöpäällikkö, +358 50 308 6868, riitta.kittila@soste.fi

Ari Inkinen, erityisasiantuntija, +358 400 411 690, ari.inkinen@soste.fi